

Molnár Hella
Polgári Jogi Tanszék
Témavezető: Harmathy Attila

Gondolatok a kereskedelmi ügynökök kompenzációs jogáról a Lonsdale - ügy kapcsán

A kereskedelmi ügynök jogintézménye Európában a XIX. század második felében vált elterjedtté. Az egyre nagyobb méreteket öltő iparosodás, a termelés helyétől távol eső piacok meghódításának igénye kialakított egy olyan közvetítői réteget, amely hatékonyabban és kifizetőbben vállalt át állandó értékesítési és forgalmazási feladatokat, mint maguk a termelő vállalat ezzel a feladattal megbízott alkalmazottai.⁸⁶ A kereskedelmi ügynökökre vonatkozó joganyagok eltérőek voltak, több tagállamban jogszabályt sem alkottak ezen a területen, a részletszabályokban, többek között a kompenzációs jogban, az egyes európai országok különböző megoldásokat alakítottak ki. A tagállamok önálló vállalkozóként működő kereskedelmi ügynökeire vonatkozó nemzeti jogszabályainak harmonizációs kötelezettségét az Európai Közösségek Tanácsa 1986. december 18-án kibocsátott *86/653/EGK irányelve*⁸⁷ (a továbbiakban: Irányelv) teremtette meg. Az összehangolás nehézségét mutatta, hogy voltak olyan területek, ahol az Irányelv a tagállamok számára *választási lehetőséget* engedett. Lehetővé vált többek között az ügynöki szerződés megszűnését követő kompenzációra vonatkozó szabályozásban is a mérlegelés a kiegyenlítés vagy a kártalanítás joga között.⁸⁸

---

⁸⁶ PAJOR-BYTOMSKI Magdalena: A kereskedelmi ügynöki szerződés. KJK-Kerszöv, Budapest, 2003. 19. o.

⁸⁷ Megjelent az Európai Közösségek Hivatalos Lapjának 1986. december 31-i, L 382. számában, 17. skk. o.

⁸⁸ A nemzeti jogokban a kereskedelmi ügynöki szabályozás hatályáról [Irányelv 2. cikk (2) bekezdés], a direkt ügyletek jutalékozásáról [Irányelv 7. cikk (2) bekezdésének utolsó mondata], az ügynöki szerződés érvényességéhez szükséges alakiságról [Irányelv 13. cikk (2) bekezdés] a tagállamok szabad mozgástérrel rendelkeztek.

Az Egyesült Királyság a kompenzáció mindkét rendszerét átvette, a választást a szerződő felekre bízta. A kiegyenlítés és a kártalanítás joga eltérő elméleti alapokon nyugszik, alkalmazásuk a gyakorlatban eltérő eredményekre vezet.⁸⁹ A kereskedelmi ügynökök számára tehát a megteremtett védelmi szintek nem azonosak, kompenzációs díjának mértéke attól függ, melyik országban fejti ki tevékenységét. A *Lonsdale v. Howard & Hallam Ltd* ügyben⁹⁰ a felperes kereskedelmi ügynök az Európai Bíróságtól szeretett volna választ kapni a kompenzációs jogának mértékére vonatkozó kérdésére, de a House of Lords nem látta indokoltnak az előzetes döntéshozatal kérését. A döntés indokolása, az üggyel kapcsolatban megjelent elméleti visszhang⁹¹ miatt hasznos lehet a szabályozási modellek, a nemzeti gyakorlatok rövid bemutatása a magyar jog szempontjából is.

I. A kompenzációs jog alternatívái: kiegyenlítés vagy kártalanítás?

A kereskedelmi ügynöki szerződés megszűnése esetén a kereskedelmi ügynököt megillető *kompenzációs jog* alapja, hogy a közvetítői tevékenységének eredményeképpen megkötött szerződések a megbízó számára hasznot hajtanak az ügynöki szerződés megszűnését követően is. A folyamatosan működő üzleti kapcsolatok a megbízónak továbbra is profitot termelnek, jutalékfizetési kötelezettség azonban a megbízót már nem terheli.⁹² A kompenzációs jogra az Irányelv nem biztosít egységes jogintézményt, a 17. cikk két alternatív megoldást kínál: a kiegyenlítéshez vagy a kártalanításhoz való jogosultságot, a tagállamok szabadon eldönthetik, hogy jogrendszerükbe melyik jogintézmény illeszkedik jobban.

⁸⁹ Az Irányelv hivatalos magyar fordításában a kiegyenlítés kártalanításként, a kártalanítás kártérítésként szerepel. A pontatlanság abból következik, hogy nem tudjuk, mi valójában az angol kategóriák tartalma. ("Member States shall take the measures necessary to ensure that the commercial agent is, after termination of the agency contract, *indemnified* in accordance with paragraph 2 or *compensated for damage* in accordance with paragraph 3."). A német fordításból egyértelműen kiderül, hogy kiegyenlítésről (*die Ausgleichung*) és kártalanításról (*die Entschädigung*) van szó. Az önálló kereskedelmi ügynöki szerződésről szóló törvény 18-21. §-aihoz fűzött részletes indokolásban már a kiegyenlítés, kártalanítás szakkifejezések szerepelnek, a dolgozat is ezt a terminológiát alkalmazza.

⁹⁰ [2007] United Kingdom House of Lords (UKHL) 32., a teljes indokolással olvasható elektronikus formában is – www.publications.parliament.uk/pa/ld200607/ldjudgmt/jd070704/lons-1.htm.

⁹¹ Giesela RÜHL: Der nachvertragliche Entschädigungsanspruch des Handelsvertreter und seine Berechnung im Vereinigten Königreich. Entscheidung des House of Lords vom 4. Juli 2007. In: Zeitschrift für Europäisches Privatrecht (ZEuP), 2009/1, 187-205. o.

⁹² PAJOR-BYTOMSKI: i. m. 159. o.

1. A kiegyenlítésre és a kártalanításra vonatkozó közös rendelkezések

a) A kompenzáció szempontjából nem elhanyagolható az Irányelv 18. cikke szerint, hogy a kereskedelmi ügynöki szerződés milyen okból szűnik meg. *Nem fizethető* kompenzáció, ha a megbízó a kereskedelmi ügynöknek felróható olyan magatartás miatt szüntette meg az ügynöki szerződést, amely a nemzeti jog szerint az ügynöki szerződés azonnali megszüntetését alapozta volna meg. Nem jár akkor sem, ha a kereskedelmi ügynök szüntette meg a szerződést (kivéve, ha a megszüntetést a megbízónak felróható körülmények alapozták meg, vagy ha életkora, fizikai állapota, betegsége következtében tevékenységének folytatása ésszerűen nem várható el tőle), vagy ha a megbízóval kötött megegyezés alapján a kereskedelmi ügynök az ügynöki szerződésben meghatározott jogait és kötelezettségeit másra átruházta.

Ha az ügynöki szerződés a kereskedelmi ügynök halála folytán szűnik meg, az Irányelv külön kiemeli, hogy a kompenzációra való jogosultság nem enyészik el, átszáll az örökösökre.⁹³ Az ügynöki szerződés megszűnésének egyéb esetei – határozott idő lejártá, a megbízó halála vagy jogutód nélküli megszűnése, közös megegyezéssel történő megszüntetés, rendes felmondás – a kompenzációra való jogosultságot nem érintik.

Ha az ügynöki szerződés megszűnése nem a kereskedelmi ügynök hibájából következett be, az előírt feltételek teljesülése esetén kompenzációra jogosult⁹⁴, *hátrányára* az előírt rendelkezésektől az Irányelv 19. cikkének értelmében *az ügynöki szerződés lejártá előtt a felek nem térhetnek el*, vagyis a kompenzációs jogra előírt szabályok a kereskedelmi ügynök fokozott védelmének biztosítása érdekében egyoldalúan kógensek, az eltérés csak az ügynök javát szolgálhatja.

Az Európai Bíróság *Honyvem Informazioni Commerciali Srl v Mariella De Zotti* ügyben⁹⁵ kifejtett értelmezése szerint az eltérés kedvezőtlen vagy

⁹³ Lásd az Irányelv 17. cikkének (4) bekezdését.

⁹⁴ Az Irányelv 17. cikkének (5) bekezdése a kompenzáció érvényesítésére jogvesztő határidőt ad: ha a kereskedelmi ügynök a szerződés megszűnését követő egy éven belül nem értesíti a megbízót arról, hogy a kiegyenlítés/kártalanítás jogával élni kíván, a kompenzációhoz való jogát elveszíti.

⁹⁵ C-465/04. számú ügyben 2006. március 23-án meghozott ítélet. EBHT 2006. I. 2879. o. A kérdés az volt, hogy az Irányelv 19. cikke értelmezhető-e úgy, hogy az megengedi az Irányelvet átültető nemzeti jogszabály számára, hogy (meghatározott jogviszonyokban a felekre kötelező) kollektív szerződés a 17. cikk (2) bekezdésében meghatározott kiegyenlítés feltételeitől, számítási módjától eltérjen? Vagyis előírható-e olyan kiegyenlítés,

nem kedvezőtlen voltát abban az időpontban kell vizsgálni, amikor a felek azt tervezik. A felek nem állapodhatnak meg olyan eltérésben, amelyről nem tudják, hogy a szerződés megszűnésekor a kereskedelmi ügynök javára vagy kárára válik. Az Irányelv 17. cikkétől való eltérés tehát csak akkor engedhető meg, ha már előre kizárt, hogy az eltérés a szerződés megszűnésekor a kereskedelmi ügynök kárára válik. Az Irányelv 17. cikk (2) bekezdésében meghatározott feltételektől és az ott alkalmazott számítási módtól *csak abban az esetben lehet eltérni, ha teljes biztonsággal megállapítható, az eltérő szabályok minden esetben a kereskedelmi ügynök javát szolgálják.*

b) A kompenzációs jogra vonatkozó közös rendelkezéseket az *Ingmar GB* ügyben⁹⁶ az Európai Bíróságnak abból a szempontból kellett megítélnie, hogy a 17. cikk szabályai *kikerülhetők-e a határokon átlépő kereskedelmi ügynöki szerződésekben.* A peres felek 1989-ben kereskedelmi ügynöki szerződést kötöttek egymással, melynek értelmében az Egyesült Királyságban székhellyel rendelkező *Ingmar GB Ltd* a kaliforniai székhelyű *Eaton Leonard Technologies Inc* kereskedelmi ügynökeként járt el az Egyesült Királyságban. A szerződés 1996-ban megszűnt, a kereskedelmi ügynök felperes tevékenységének díját és a szerződés megbízó általi megszüntetéséből eredő kárának megtérítését követelte. A szerződés egyik rendelkezése szerint a szerződésre a kaliforniai jog irányadó, ezért az első fokon eljáró bíróság az angol jog rendelkezéseit nem találta alkalmazhatónak.

Az angol jog elismeri a felek által választott jogot a szerződésre irányadó jogként, ha az nem ütközik a közrendbe, azaz például valamely imperatív szabályba. A másodfokú bíróság kérdése az volt, hogy alkalmazhatók-e az angol jogba átültetett, a kereskedelmi ügynök kártalanítására vonatkozó rendelkezések, ha a Kaliforniában bejegyzett, ottani székhelyű vállalkozás a kereskedelmi ügynököt áruinak az Egyesült Királyság és az Ír Köztársaság területén való kizárólagos értékesítésével bízta meg, de a felek kifejezetten megállapodtak abban, hogy a szerződésre irányadó jog Kalifornia állam joga.

A kérdés tehát arra vonatkozott, hogy *az Irányelv 17. és 18. cikkei* akkor is alkalmazandóak-e, ha a kereskedelmi ügynök tevékenységét a

---

amely egyfelől az ügynököt a 17. cikk (2) bekezdésében szereplő feltételek teljesülésétől függetlenül megilleti, másfelől amelynek összegét az ügynök által a jogviszony időtartama alatt kapott díjazás bizonyos százaléka alapján kell meghatározni, vagyis amely sok esetben alacsonyabb (néha jóval alacsonyabb) az Irányelv által előírt maximumnál?

⁹⁶ C-318/98. számú ügyben 2000. november 9-én meghozott ítélet. EBHT 2000. I. 9305. o.

Közösség egyik tagállamában folytatja, a megbízó székhelye azonban egy harmadik országban van, és a felek megállapodása alapján a szerződésre ennek a harmadik államnak a joga irányadó, vagyis az említett rendelkezések *imperatív*nak tekinthetők-e.

Az Irányelv 17-19. cikkei az Európai Bíróság nézőpontja szerint a kereskedelmi ügynökök védelmére hivatottak a kereskedelmi ügynöki szerződés megszűnését követően. A kereskedelmi ügynöknek biztosítandó kompenzáció módját a tagállamok megválaszthatják, de a 17. és a 18. cikkek pontosan rögzítik azokat a kereteket, amelyekben belül a tagállamok mérlegelhetik a kiegyenlítés vagy kártalanítás mértékének számítására vonatkozó módszereket. A felkínált alternatíva nem jelenti a kényszerítő jelleg háttérbe szorulását. Ezen rendelkezések *imperatív* jellege az Irányelv két további cikkéből egyértelműen kikövetkeztethető. Az imperatív jelleget alátámasztja egyrészt az Irányelv 19. cikke, amely kimondja, hogy a felek a 17. és a 18. cikk rendelkezéseitől a kereskedelmi ügynök hátrányára az ügynöki szerződés lejárta előtt nem térhetnek el, másrészt a 22. cikk, amely az Egyesült Királyságra vonatkozóan az átültetett rendelkezéseket a korábban kötött szerződésekre is alkalmazni rendeli.

Az Irányelvben előírt harmonizációs intézkedések többek között azt a célt szolgálják, hogy a kereskedelmi ügynöki tevékenység folytatásának korlátozásai megszűnjenek, és a versenyfeltételek egységesülésével a kereskedelem biztonságosabbá váljon. Mivel az Irányelv 17-19. cikkei a kereskedelmi ügynökök védelmén keresztül kívánják biztosítani a letelepedési szabadságot és a belső piacon belüli tisztességes versenyt, ezeknek a rendelkezéseknek a betartása a Közösség egész területén elengedhetetlen az EK-Szerződés céljainak megvalósításához. Az Európai Bíróság a közösségi jogrend számára alapvető jelentőségűnek ítélte, hogy egy harmadik országban székhellyel rendelkező vállalkozás, melynek kereskedelmi ügynöke a Közösség területén fejti ki tevékenységét, ezeket az előírásokat *jogválasztással nem kerülheti meg*. Ezen szabályok – céljukból következően – a kereskedelmi ügynöki szerződésre irányadó jogtól függetlenül alkalmazandóak, ha a tényállás egyértelműen a Közösséghez kapcsolódik, például azért, mert a kereskedelmi ügynök a Közösség területén végzi tevékenységét.

2. A kiegyenlítéshez való jog – a német modell

a) *Kiegyenlítésre* a kereskedelmi ügynök az Irányelv 17. cikkének (2) bekezdése alapján akkor jogosult, ha a megbízónak új vevőket szerzett,

vagy a már meglévő vevőkkel az üzlet nagyságrendjét jelentős mértékben növelte, és a megbízó az e vevőkkel folytatott üzletből továbbra is jelentős haszonra tesz szert. A kiegyenlítés méltányossági alapon jár, figyelemmel arra a jutalékra, amelytől a kereskedelmi ügynök az ilyen vevőkkel kötött üzletekkel kapcsolatban esett el. Mértéke maximalizált, érvényesítése nem zárja ki, hogy a kereskedelmi ügynök kártérítést is követeljen.

A kiegyenlítés a jutalékrendszerű díjazás kiegészítéseként fogható fel, mellyel az Irányelv a felek szolgáltatásainak értékegyensúlyát kívánja fenntartani, figyelemmel arra, hogy a kereskedelmi ügynök tevékenysége következtében a megbízó a szerződés megszűnését követően eredményt realizál. Összegének meghatározása jövőbeni eseményekkel kapcsolatos feltételezéseken alapul, a feleknek meg kell becsülnie, hogy a kereskedelmi ügynök által szerzett ügyfelek hány százaléka marad tartósan a megbízó szerződő partnere, ezekkel a megbízó milyen forgalmat fog lebonyolítani. Figyelembe vehetik az ügynök tevékenysége során kialakult gyakorlatot, megvizsgálhatják, hogy az ügynök által szerzett ügyfelek milyen arányban éltek a szerződés fennállásának ideje alatt utórendeléssel, értékelhetik az ügynök által bonyolított forgalom nagyságát, az adott ágazatban a jövőben várható piaci helyzetre vonatkozó előrejelzéseket.

b) A kiegyenlítés a német *Ausgleich* intézményének feleltethető meg. Az Irányelvet átültető nemzeti szabályozás szerint a kiegyenlítés fizetéséhez három kritérium együttes teljesülésére van szükség. A *Handelsgesetzbuch (HGB) 89b. §-ának* (1) bekezdése szerint az ügynöki szerződés megszűnését követően a kereskedelmi ügynök a megbízótól akkor és olyan mértékben jogosult méltányos kiegyenlítést követelni, ha

1. a megbízónak a kereskedelmi ügynök által megszerzett vevőkkel kötött üzletből az ügynöki szerződés megszűnését követően is jelentős haszna származik;

2. a kereskedelmi ügynök a szerződéses jogviszony megszűnése miatt olyan jutaléktól esik el, amely őt a jogviszony további fennállása esetén az általa szerzett vevőkkel megkötött vagy a jövőben megkötendő ügyletek alapján megillette volna; és

3. a kiegyenlítés fizetése az eset összes körülményeit figyelembe véve méltányos. Új vevő szerzésével esik egy tekintet alá, ha a kereskedelmi ügynök valamely vevővel az üzlet nagyságrendjét olyan jelentős

mértékben növelte, hogy az gazdasági szempontból új vevő megszerzésével egyenértékű.⁹⁷

b) A német ítélkezési gyakorlat szerint a HGB 89b. §-ának (1) bekezdésében felsorolt három kritérium kumulatív jellegű, és kölcsönösen korlátozzák egymást, ezért a kiegyenlítés nem lehet magasabb, mint a három kritérium egyikének alkalmazásából eredő legalacsonyabb összeg. Vagyis az Irányelv 17. cikke (2) bekezdése úgy értelmezendő, hogy e rendelkezés – miszerint a kereskedelmi ügynök jutaléktól való elesése csupán a méltányosság vizsgálata során figyelembe veendő egyik tényező – lehetővé teszi annak a figyelembevételét is, hogy az a jutalék, amelytől az adott kereskedelmi ügynök elesik, egyben a kiegyenlítés legfelső összegének minősül. Előzetes döntéshozatali kérdésként merült fel a *Turgay Semen and Deutsche Tamoil GmbH* között folyamatban lévő ügyben⁹⁸, hogy az Irányelv 17. cikk (2) bekezdésének a) pontja lehetővé teszi-e, hogy a *kereskedelmi ügynök kiegyenlítési igénye* akkor is hivatalból az ügynököt a szerződéses jogviszony megszűnésének eredményeként ért *jutalékvesztésre legyen korlátozható, ha a megbízó által élvezett hasznok nagyobb értéket képviselnek.*

Az Európai Bíróság megállapította, hogy az Irányelv 17. cikkében létrehozott rendszer három elkülönülő szakaszra bontható. Az *első szakaszban* először is a megbízónak a kereskedelmi ügynök által szerzett új vevőkkel folytatott üzletekből származó előnyét kell számszerűsíteni. A *második szakaszban* azt kell megvizsgálni, hogy a fent leírt kritériumok alapján kapott összeg az adott ügy sajátos körülményeit – különösen azon jutalékokat, amelyekről a kereskedelmi ügynök elesett – figyelembe véve méltányos-e. Végül a *harmadik szakaszban* a kiegyenlítés összege nem haladhatja meg az Irányelv 17. cikke (2) bekezdése b) pontjában meghatározott legfelső összeghatárt, amely értelemszerűen csak akkor irányadó, amennyiben az előző két szakaszban végzett számításból eredő összeg azt meghaladja.

---

⁹⁷ „(1) Der Handelsvertreter kann von dem Unternehmer nach Beendigung des Vertragsverhältnisses einen angemessenen Ausgleich verlangen, wenn und soweit 1. der Unternehmer aus der Geschäftsverbindung mit neuen Kunden, die der Handelsvertreter geworben hat, auch nach Beendigung des Vertragsverhältnisses erhebliche Vorteile hat, 2. der Handelsvertreter infolge der Beendigung des Vertragsverhältnisses Ansprüche auf Provision verliert, die er bei Fortsetzung desselben aus bereits abgeschlossenen oder künftig zustande kommenden Geschäften mit den von ihm erworbenen Kunden hätte, und 3. die Zahlung eines Ausgleichs unter Berücksichtigung aller Umstände der Billigkeit entspricht. Der Werbung eines neuen Kunden steht es gleich, wenn der Handelsvertreter die Geschäftsverbindung mit einem Kunden so wesentlich erweitert hat, daß dies wirtschaftlich der Werbung eines neuen Kunden entspricht.“

⁹⁸ C-348/07. számú ügyben 2009. március 26-án meghozott ítélet.

Mivel a meg nem fizetett jutalékok miatt elmaradt előny a méltányosság vizsgálatának lényeges tényezői közül csupán az egyik, a nemzeti bíróság feladata annak második szakasz során történő értékelése, hogy a kereskedelmi ügynöknek járó kiegyenlítés végül is méltányos-e vagy sem, és hogy az adott ügy összes sajátos körülményét figyelembe véve esetleg helye van-e, és ha igen, milyen mértékben a kiegyenlítés összege kiigazításának. Az a mérlegelési mozgástér, amellyel a tagállamok méltányosság címén a szerződés megszűnésekor a kereskedelmi ügynöknek járó kiegyenlítés esetleges kiigazítása tekintetében rendelkeznek, nem értelmezhető úgy, hogy az esetleges kiigazítás kizárólag a kiegyenlítés összegének csökkentésére szolgál. Az a gyakorlat, amely kizárja, hogy a kiegyenlítés összege az Irányelv 17. cikke (2) bekezdésének b) pontjában a méltányossági kritérium alkalmazásának keretében meghatározott felső határt meghaladja – *nem elfogadható*, amennyiben a megbízó által szerzett előnyök összege magasabb, mint a kereskedelmi ügynök becsült jutalékvesztesége.

3. A kártalanításhoz való jog – a francia modell

a) A kártalanítás alapja az Irányelv 17. cikkének (3) bekezdése szerint a kereskedelmi ügynöki szerződés megszűnése miatt az ügynököt ért kár. A kár egyik része a szerződés megszűnéséből adódó elmaradt jutalék, amely a szerződéses jogviszony folytatása esetén az ügynököt megillette volna, a másik része a megszűnés folytán elmaradt amortizációs költségek. A kereskedelmi ügynökök által bonyolított értékesítési rendszer gazdasági előnye ugyanis abban rejlik, hogy az ügynök szaktudását állandó jelleggel úgy tudja a megbízó rendelkezésére bocsátani, hogy értékesítési kockázatot nem kell magára vállalnia, de a megbízót költségkímélő forgalmazási módhoz juttatja.⁹⁹ A kártalanítás választható lehetőségként francia nyomásra került be az Irányelv szövegébe, a kiegyenlítést ugyanis jogrendszerükkel teljesen összeegyeztethetetlennek találták.

c) A kereskedelmi ügynöki jogviszonyt szabályozó külön törvény 12. cikke az ügynököt az ügynöki szerződés megszűnésével ért kár kompen-

---

⁹⁹ PAJOR-BYTOMSKI Magdalena: Az önálló kereskedelmi képviselőkről szóló EK-Irányelv és átültetése a magyar jogba. In: Magyar Jog, 2002/3. szám, 136. o.

zációjából indul ki.¹⁰⁰ A francia megoldás tulajdoni alapokon nyugszik: az ügynök évekig közreműködött a megbízó üzletének kiépítésében, az ügynöki szerződés megszűnését követően ezért a kártalanítás a közösen létrehozott *goodwill megosztásával* történik. A megbízó biztosítja a jó árut, de az ügynök tapasztalata, tudása nélkül nem tudná azt értékesíteni, az ügynök tehát vagyoni értéket teremt a megbízója részére, ezért az ügynöki szerződés megszűnésekor ellenértéket kell kapnia. A kártalanítás tulajdonképpen a múltban felépített közös vagyon megosztása.¹⁰¹

A francia bíróságok a kártalanítás mértékét nem úgy állapítják meg, hogy felértékelik a megbízó üzletének teljes goodwill-jét, és ebből megfelelő részt biztosítanak az ügynök számára, bár elméletileg ez is egy lehetséges megoldás lenne. A kompenzáció az elszenvedett hátrányért («*préjudice subi*») jár, az elmaradt jövőbeli jutalékok összegének feleltethető meg, amelyek az ügynöki szerződés szerződészerű teljesítése esetén az ügynököt megillették volna.

II. A kompenzációs jog az Egyesült Királyságban

Az Egyesült Királyság úgy ültette át 1993-ban született rendeletével¹⁰² az Irányelvet, hogy a kompenzáció formáját illetően elsődlegesen az ügynöki szerződést kötő felekre bízva a választást. Ha azonban a szerződő felek a kompenzációról kifejezetten nem rendelkeznek, az ügynöknek kártalanítás jár.

1. A Lonsdale - ügy

a) A Lonsdale ügy tényállása szerint *Graham Lonsdale* cipőkereskedélemmel foglalkozó kereskedelmi ügynök. Megbízói nevében egy adott területen katalógusokat, mintákat bocsát az érdeklődők rendelkezésére, kiskereskedőkkel üzletel, kiállításokat tart. 1990-ben a leicestéri cipőgyáros *Howard & Hallam Ltd* megbízta az ügynököt azzal, hogy az Elmdale márkájú cipőit árusítsa Délkelet-Anglia területén. Néhány évvel később

¹⁰⁰ Loi no 91-593 du 25 juin 1991 relative aux rapports entre les agents commerciaux et leurs mandants, Art. 12. – «En cas de cessation de ses relations avec le mandant, l'agent commercial a droit à une indemnité compensatrice en réparation du préjudice subi.» (<http://admi.net/jo/COMX9000175L.html>)

¹⁰¹ Jeremy SHOLES and Severine SAINTIER: Commercial Agents and the Law. Part of Lloyd's Commercial Law Library. Published by Informa UK Ltd. 2005. 175-177. o.

¹⁰² The Commercial Agents (Council Directive) Regulations 1993, No. 3053.

egy német cipőgyáros is szerződött vele, Wendel márkájú cipők árusítására egy valamivel nagyobb területen.

A Wendel márka népszerűbbnek bizonyult a vásárlók körében, 2000-re Lonsdale bevételének kétharmadát az ezeknek a cipőknek az árusításából eredő bevételek tették ki. Az Elmdale márka megszűnőben volt, több Egyesült Királyságbeli cipőgyárhoz hasonlóan a H & H Ltd sem tudott versenyezni a stílussal és az árakkal. Az eladásai – ezzel együtt Lonsdale jutaléka – évről-évre csökkentek. Az 1997-1998-as időszakban az ügynök bruttó jutaléka közel 17 ezer font volt, ennek mértéke 2002-2003-ra 9621 fontra csökkent. 2003-ban a H & H Ltd felhagyott a kereskedéssel, Elmdale márkájának goodwill-jét eladta egy versenytársának, az ügynöki szerződést ezzel együtt felmondta, és kifizette a megkötött üzletekért elmaradt jutalékot. Az ügynöki szerződésben nem állapodtak meg a felek a kompenzáció módjáról, így a rendelet értelmében Lonsdale kártalanításra vált jogosulttá.

b) Az Irányelv szövegét szó szerint átültető rendelet szerint a kereskedelmi ügynöknek joga van azon kárának megtérítéséhez, amelyet a megbízóval való kapcsolatának megszűnése eredményeképpen szenvedett el. Ilyen kárnak tekinthető különösen az, amikor a megszűnés olyan körülmények között történik, amelyek megfosztják a kereskedelmi ügynököt olyan jutaléktól, amely őt az ügynöki szerződés megfelelő teljesítése esetén megillette volna, (miközben a kereskedelmi ügynök tevékenységével összefüggésben a megbízónak jelentős hasznot biztosít), és/vagy amelyek nem tették lehetővé a kereskedelmi ügynök számára, hogy elszámolja az olyan költségeit és kiadásait, amelyek a megbízó tanácsára, az ügynöki szerződés teljesítése érdekében merültek fel.¹⁰³

Sem az Irányelv, sem a nemzeti szabályozás nem ad támpontot a kártalanítás mértékének megállapításához. Az eljáró bíróság abból indult ki, hogy azt a *jutalékot* kell megbecsülni, amely a kereskedelmi ügynököt az *ügynöki szerződés megfelelő teljesítése esetén megillette volna*. Feltételezni kell, hogy az ügynökség az ügynöki szerződés megszűnését követően is tovább működött volna, és lett volna olyan vevő, aki a

¹⁰³ "The commercial agent shall be entitled to compensation for the damage he suffers as a result of the termination of his relations with the principal. Such damage shall be deemed to occur particularly when the termination takes place in circumstances:

- depriving the commercial agent of the commission which proper performance of the agency contract would have procured him whilst providing the principal with substantial benefits linked to the commercial agent's activities,

- and/or which have not enabled the commercial agent to amortize the costs and expenses that he had incurred for the performance of the agency contract on the principal's advice."

szerződéses feltételeket teljesíteni tudta volna. Ehhez azt is vizsgálni kell, hogy *maga az ügynökség mennyit ér*, annak a terméknek a piaca, amelyet az ügynök értékesített, növekvőben van, vagy éppen hanyatlik. Lonsdale perbeli képviselője arra mutatott rá, hogy a kártalanításnak ez a számítási módja kisebb összeget eredményez, mint amennyit egy francia bíróság előtt kapna. A francia gyakorlat az ügynöki szerződés megszűnését megelőző három évben az ügynöknek fizetett *átlagos évi bruttó jutalék kétszeresét* ítéli meg kártalanításként.

Lonsdale szerint azzal, hogy az Irányelv 17. cikkének (3) bekezdésében lehetővé tette kártalanítás fizetését, a francia gyakorlatot a közösségi jogba emelte, ezt támasztja alá az 1996-os bizottsági jelentés is. A francia bíróságok szerint a kereskedelmi gyakorlattal összhangban maximum két év jutalékát lehet megítélni kártalanításként, de bizonyítani lehet, hogy az ügynököt kevesebb kár érte. A bíróságok úgy látták megfelelőnek, ha ezt az Irányelv előtti gyakorlatot továbbra is változatlan feltételek mellett alkalmazzák, ami teljesen érhető, hiszen Franciaország csak azzal a feltétellel egyezett bele az Irányelv elfogadásába, ha megtarthatja addigi kártalanítási rendszerét.¹⁰⁴

Az angol jogban nincs kiforrott álláspont erre a kérdésre, a gyakorlatban a felek a common law elveit próbálják alkalmazni, ez viszont eredményében eltér a francia mértéktől. Az Irányelv célja a kereskedelmi ügynökök érdekeinek védelme, az Irányelv céljaival ellentétes lenne egy olyan gyakorlat, amely a kártalanítás mértékében az ügynök hátrányára a francia elvektől eltérne. Lonsdale az Irányelv olyan értelmezését látta mindezek alapján megalapozottnak, mely szerint, *ha egy tagállam a kártalanítás rendszerét választotta, az egyenlő feltételek biztosítása érdekében követnie kell a francia gyakorlatot*. Ha az eljáró fórum nem látja kellően megalapozottnak ezt az értelmezést – érvelt Lonsdale – terjesszen előzetes döntéshozatali kérelmet az Európai Bíróság elé.

d) A House of Lords három okból sem fogadta el ezt az érvelést. Először is, a Bizottság jelentése nem határozott meg a közösségi jogban egységes számítási módot, nem is ez volt a feladata. Az Irányelv 17. cikkének (6) bekezdése alapján az Irányelv kihirdetésének napját követő nyolc éven belül a kompenzáció alkalmazásának végrehajtását kellett megvizsgálnia, és – amennyiben szükségesnek látta – módosításokra vonatkozó javaslatot terjeszthetett elő a Tanács részére. A tagállamok

---

¹⁰⁴ Bernd WESTPHAL: Die Handelsvertreterrichtlinie und deren Umsetzung in den Mitgliedstaaten der Europäischen Union. Köln, 1994. 3-6. o.

által szolgáltatott információk alapján megállapította, hogy az Egyesült Királyság helyzete Franciaországtól különböző, és az átültetés kötelezettségének mindkét ország eleget tett.¹⁰⁵

Másodszor, a kártalanítás megfogalmazása a francia jogéval megegyező, de a számítás módja egymástól eltér. Az Európai Bíróság a *Honyvem Informazioni Commerciali* ügyben¹⁰⁶ – megerősítve a korábbi *Ingmar GB* ügyben elmondottakat – kifejtette, hogy az Irányelv 17. cikkével létrehozott rendszer ugyan kötelező, és keretet jelöl ki a tagállamok számára, ám nem ad részletes útmutatást a szerződés megszűnése miatti kompenzáció számítási módját illetően. A kereten belül a tagállamok a kompenzáció számítási módjának megválasztását illetően mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek, amelyet többek között a méltányosság elvére figyelemmel gyakorolhatnak.

Harmadszor, a kereskedelmi ügynökségek eltérő piaci feltételek mellett működnek Franciaországban és Angliában, ezért az értékük is különböző.

d) Az Irányelv preambuluma arra alapozta a tagállami jogszabályok egymáshoz történő igazításának szükségességét, hogy a kereskedelmi ügynökökre vonatkozó nemzeti jogszabályok eltérései alapvetően befolyásolják a Közösségen belüli versenyfeltételeket, a kereskedelmi ügynök megbízóval szembeni védelmére, továbbá a kereskedelmi forgalom biztonságára hátrányosan hatnak. A különbségek alapvetően gátolják a különböző tagállamokban letelepedett megbízók és kereskedelmi ügynökök közötti kereskedelmi képviseleti szerződések létrejöttét és teljesítését, a nemzetközi magánjogi szabályok viszont az ellentmondásokat nem oldják fel. A cél tehát valóban a *kereskedelmi ügynökök védelme*.¹⁰⁷ A kompenzációt illetően az ügynök védelmét hivatná a kiegyenlítés alkalmazása is, érdemes ezért megvizsgálni, mi lett volna, ha az ügynöki szerződésükben a felek kiegyenlítés fizetésében állapodtak volna meg.

¹⁰⁵ A Bizottság jelentését 1996. július 23-án, COM (96) 364 final szám alatt tette közzé.

¹⁰⁶ C-465/04. számú ügyben 2006. március 23-án meghozott ítélet. EBHT 2006. I. 2879. o. Az előterjesztő bíróság többek között azt a kérdést tette fel, hogy a szerződés megszűnése miatti kártalanítást analitikusan kell-e kiszámítani, mint azt az irányelv 17. cikkének (2) bekezdése előírja, vagy más – így különösen a méltányosság elvét jobban érvényesítő – számítási módszer alkalmazása is megengedett.

¹⁰⁷ A *Page v Combined Shipping and Trading Co Ltd* [1997] 3 All ER 656. ügyben a fellebbviteli bíróság kiemelte, az Irányelvnek két fő célja volt. Egyrészt harmonizált versenyfeltételeket kívánt teremteni az ügynökök számára, másrészt felismerte – jegyezte meg a bíróság ironikusan –, hogy a kereskedelmi ügynökök egy „elnyomott faj”, akiket megbízóikkal szemben védelemben kell részesíteni.

A kiegyenlítés fizetésének egyik feltétele, hogy a kereskedelmi ügynök a megbízónak új vevőket szerezzen, vagy a már meglévő vevőkkel jelentős mértékben növelje az üzlet nagyságrendjét, és a megbízó az e vevőkkel folytatott üzletből továbbra is jelentős haszonra tegyen szert. A jelen ügyben a megbízó az üzleti tevékenységét befejezte, az ügynök által szerzett vevőkkel a jövőben nem fog üzletelni, nem lesz belőlük semmilyen haszna, vagyis az ügynök *nem lenne jogosult kiegyenlítésre*. Az Irányelv céljaival nem lenne ellentétes a fizetés megtagadása, ami azt jelenti, hogy a célokkal összeegyeztethető a francia mértéknél alacsonyabb kártalanítás fizetése. A fellebbezést mindezen indokok alapján a bíróság elutasította. Nem látta indokoltnak az Európai Bírósághoz fordulást, mert az ismertetett előzetes döntéshozatali kérelmekben született ítéletekben a Bíróság mindig hangsúlyozta, hogy nem tartja feladatának számítási módszerek meghatározását, a tagállamoknak kell a nemzeti adottságokhoz mérten kialakítani a kompenzáció mértékét.

2. A kompenzáció számítása néhány korábbi ügyben

Az Irányelv átültetését követően az angol fórumok többször szembesültek a kompenzáció számszerűsítésének nehézségével. A következő néhány példa mutatja, hogy a megítélés korántsem mondható egységesnek.

a) A *King v Tunnock Ltd* ügyben¹⁰⁸ *Douglas King* kereskedelmi ügynök a *Tunnock Ltd* süteményeit és kekszeit árusította. Az ügynökséget 1962-ben az édesapjától vette át, kizárólag ebből élt, egy megbízóval állt szerződéses kapcsolatban. 1994-ben a társaság bezárta a pékségét és felmondta az ügynöki szerződést. A szerződés megszűnését megelőző két évben a bruttó jutaléka 27 144 font volt.

Az eljáró fórum nem látta jogosnak a kártalanítás iránti igényt, mivel az ügynökkel együtt kiépített goodwill-ből a jövőben a megbízónak semmilyen haszna nem származik, lévén az üzlettel teljes mértékben felhagyott. A fellebbviteli fórum a francia gyakorlatnak megfelelően megítélte a 27 144 fontot, mert az ügynökség sok éve működött és az ügynök a vevőkkel jól működő kapcsolatokat épített ki, a megszűnés nem az ő tevékenységének volt betudható.

¹⁰⁸ 2000 SC 424. RÜHL: i. m. 199. o.

b) A *Barrett McKenzie v Escada (UK) Ltd* ügyben¹⁰⁹ eljáró bíróság nem tartotta alkalmazhatónak a francia gyakorlatot. Megítélése szerint a kártalanítás mértékének megállapításakor a következő tényezőket kell figyelembe venni. A kiindulópont az ügynökség értéke és az ügynök által a szerződés megszűnésekor vagy azt közvetlenül megelőzően kiépített kapcsolatok. Emellett értékelni kell az ügynökség fennállásának időtartamát, meg kell vizsgálni az ügynöki szerződés kifejezett rendelkezéseit, akár írásban, akár szóban történt a megállapodás, az esetleges szerződési biztosítékokat, és az sem hagyható figyelmen kívül, hogy az ügynök állandó vevőkörrel dolgozott-e. Ezt követően le kell vonni a kártalanítás értékéből mindazokat a költségeket, amelyek jutalék formájában az ügynöknek megtérültek.¹¹⁰

c) A *Lonsdale* - ügyszám időben legközelebb álló eset alperese a *Lonsdale* ügyből ismert *H & H Ltd*. A *Smith, Bailey Palmer v Howard & Hallam Ltd* ügyben¹¹¹ megállapítást nyert, hogy az *Elmdale* márkát a társaság 550 ezer fontért adta át versenytársának. A márka eladását megelőző három évben az eladásokból származó bevétel 42%-a az ügynököt illette jutalékként, ezért aztán a márka értékének 42%-ára tartott volna igényt kártalanításként.

A márka teljes értékét – jelen esetben az *Elmdale* név goodwill-jét – nem kizárólag az eladások marketingje határozza meg, tehát nem kizárólag az ügynök tevékenysége miatt lehet egy márka népszerű. A goodwill egy része például annak tulajdonítható, hogy a társaság jó minőségű cipőket készít. Arról sem szabad elfeledkezni, hogy az ügynök munkáját időről-időre kellő mértékű jutalékkal kompenzálták. Végül hosszas mérlegelést követően a kártalanítás mértékét 5000 fontban állapították meg.

III. A magyar jog választása – a kiegyenlítés

a) A kiegyenlítéshez, illetve kártalanításhoz hasonló tartalmú intézményt jogunk – az Irányelvet átültető – az önálló kereskedelmi

---

¹⁰⁹ [2001] EuLR 567. RÜHL: i. m. 200. o.

¹¹⁰ A kártalanítás mértékénél irányadó szempontok körét a *Tigana Ltd v Decoro* [2003] EuLR 189. ügyben a gyakorlat 14-re bővítette.

¹¹¹ [2006] EuLR 578. RÜHL: i. m. 200. o.

ügynöki szerződésről szóló 2000. évi CXVII. törvény (a továbbiakban: Törvény) elfogadása előtt nem ismert.

Az Irányelv 17. cikkének (3) bekezdése kárként nevesíti azt, hogy az ügynök már nem kap jutalékot, valamint költségeit nem amortizálhatja. A Törvény Hivatalos Indokolása szerint a *kártalanítás* jogrendszerünkkel több okból *nem* volt összeegyeztethető. Először is, jogunkba nem illeszkedne egy olyan kártelepítési szabály, amely kárnak tekinti az olyan elmaradt hasznot, amely egy szerződés jogszerű megszüntetése következtében a szerződéses viszony hiánya miatt éri a felet. Másodsor, a nem amortizált költségek megtérítése az ügynök, mint önálló vállalkozó kockázatvállalása körébe tartozik, maga dönti el, hogy milyen futamidővel amortizálja befektetéseit. Végül, maga a terminológia sem illeszkedik felelősségi rendszerünkbe, mert kártalanításról akkor beszélhetünk, ha a kárt okozó magatartás jogilag megengedett, nem jogellenes, és jogszabály a kártalanítás kötelezettségét elrendeli, megjelölve azt a személyt is, akitől a kártalanítás követelhető.

Ha a költségekbe bocsátkozás a megbízó magatartásának következménye, akkor annak megtérítése a Polgári Törvénykönyv (a továbbiakban: Ptk.) 6. §-ában szabályozott utaló magatartás szabálya alapján követelhető, ha az előírt feltételek mindegyike teljesül. Ha megbízó szándékos magatartása a jóhiszemű kereskedelmi ügynököt alapos okkal olyan magatartásra indította, amelyből az ügynököt önhibáján kívül károsodás érte, a kár egészben vagy részben való megtérítése a megbízótól követelhető. Valószínűbb azonban, hogy a megbízó költségekbe bocsátkozásra felhívó magatartását úgy értékeli, hogy az a megtérülést biztosító időtartamú jogviszony létesítésére vállalt kötelezettséget is jelent, ezért a szerződésszegés jogkövetkezményei érvényesíthetők.¹¹²

b) Mindezek következtében a Törvény 18-21. §§-ai a *kiegyenlítéshez való jog* rendelkezéseit vették át az Irányelvből szinte szóról szóra. A kiegyenlítés a felek szolgáltatásainak értékegyensúlyát kívánja fenntartani, voltaképpen az ellenszolgáltatás egy részének tekinthető, mivel akkor jár, ha a megbízó az ügynöki szerződés megszűnését követően is előnyt realizál az ügynöki tevékenység eredményeként. Szerződési jogunk alapelveinek az értékegyensúly kontrollálása nem mond ellent, a Ptk. több esetben beavatkozik a felek jogviszonyába a

---

¹¹² Lásd az 18-21. §§-hoz fűzött részletes indokolást.

szolgáltatás és ellenszolgáltatás egyensúlytalanságának megakadályozása érdekében.

A kiegyenlítés leginkább a munkajogban ismert végkielégítéshez hasonlítható, de a különbözőség a meghatározóbb.¹¹³ Kiegyenlítésre azért keletkezik jogosultság, mert a megbízó az ügynök által közvetített ügyfelekkel az utórendelések révén az ügynöki szerződés megszűnése után is szerződéseket köt, hasznot realizál, amiből az ügynök is részesedne jutalék formájában, ha az ügynöki szerződés nem szűnt volna meg. Ha az ügynöki szerződés megszűnését követően a megbízónál nem jelentkezik előny, mert például az ügynök által megszerzett ügyfél fizetése képtelenné vált, és további megrendelés tőle nem várható, vagy netán az ügynök átpártol a konkurenciához, kiegyenlítés fizetésére nem kerülhet sor.

A kiegyenlítés a szerződés megszűnésekor, egy összegben, limitáltan jár, nincs lehetőség a jutalék formájában, szerződéskötésenként történő továbbfizetésre, nyilván a jogviszony mielőbbi végleges lezárása érdekében. A kiegyenlítést ezért *el kell határolni a szerződés utáni jutaléktól*,¹¹⁴ amely az ügynöknek az ügynöki szerződés megszűnése után megkötött kereskedelmi ügyletek után azért jár, mert az ügylet jelentős részben az ügynök által az ügynöki szerződésben meghatározott időszakban kifejtett erőfeszítéseknek tudható be, és az ügyletet az ügynöki szerződés megszűnése után egy ésszerű időszakon belül kötötték meg, vagy a harmadik személy megrendelése a megbízóhoz vagy az ügynökhöz az ügynöki szerződés megszűnését megelőzően érkezett meg.¹¹⁵ A jutalékhoz való jog azon alapul, hogy a kereskedelmi ügynök tevőlegesen közreműködik az adott szerződés megkötésében. A kiegyenlítésre alapot adó jövőbeni ügyletek konkrét létrehozásában azonban a kereskedelmi ügynök már nem vesz részt.

Az összeg meghatározása döntően becslésen alapszik, ezért könnyen vitatható. A Törvény a viták csökkentése érdekében 21. §-ában előírja, hogy ha a felek a szerződés megszűnése után megállapodnak a kiegyenlítés összegében, *megállapodásuk utóbb nem támadható meg arra hivatkozva, hogy tévedtek* abban, hogy a megbízó az ügynök által szerzett

---

¹¹³ Van olyan nézet, amely a *kötbér*hez hasonlítja, mert ugyanolyan kárátalány jellege van – a kereskedelmi ügynök kártérítési igénnyel is felléphet, többletkárát azonban neki kell bizonyítania. Lásd PRUGBERGER Tamás: A tartós kényszervállalkozási és megbízási szerződés. In: Cég és Jog, 2003/7-8. szám, 13. o.

¹¹⁴ PAJOR-BYTOMSKI Magdalena: Az önálló kereskedelmi képviselőkről szóló EK-Irányelv és átültetése a magyar jogba. In: Magyar Jog, 2002/3. szám, 143. o.

¹¹⁵ Irányelv 8. cikk, Törvény 10. § (2) bekezdés.

ügyfelekkel fennálló üzleti kapcsolatokból az ügynöki szerződés megszűnését követően milyen mértékű előnyre tesz majd szert.¹¹⁶

IV. Összegzés

A kiegyenlítés alapgondolata, hogy az ügynöki szerződés megszűnését követően a megbízó előnyhöz jut, mert a kereskedelmi ügynök által kiépített üzleti kapcsolatokat jutalékfizetés nélkül gyümölcsözteszetheti. Ha az ügynöki szerződés megszűnésében az ügynöknek nem volt szerepe, méltánytalan lenne vele szemben, ha a szerződés megszűnése után az ő munkájának is tulajdonítható jövőbeni haszonból nem részesülne.

A kártalanítás abból indul ki, hogy a kereskedelmi ügynök kiépített a megbízó számára egy jól működő piacot. Ha az ügynöki szerződés megszűnése nem az ügynöknek tudható be, nem is számolt a megszűnés lehetőségével, egyszer csak azzal szembesül, hogy a tevékenysége eredményeképpen kialakult goodwill hasznaiból a jövőben nem kap részesedést.

Közös a két rendszerben – amint ez az Irányelv megfogalmazásából is kitűnik –, hogy az ügynöki szerződés megszüntetésére úgy tekint, mint a megbízó olyan cselekményére, amelynek célja az ügynök jutaléktól való megfosztása. Az ügynök „megdolgozta a piacot”, és a megbízó ahogy elegendőnek tartja az ügynök segítségével kialakított vevőkört, az ügynöki szerződés megszüntetésével az ügynököt kizárja az egyre növekvő hasznokból történő részesedésből.

Ha a megbízónál a szerződés megszűnését követően olyan előny jelentkezik, amelyből az ügynök is részesülhetett volna jutalék formájában a szerződés fennmaradása esetén, mind kiegyenlítés, mind kártalanítás fizetésére lehetőség nyílik. A kompenzációnak ellenben nincsen létjogosultsága, még a kártalanítás rendszerében sem, ha a megbízó az adott termék forgalmazásával felhagy, mert a jövőben már egyáltalán nem keletkezik haszna, a múltban felépített goodwill-ből pedig a szerződés

---

¹¹⁶ Ez a szabály párhuzamba állítható a Ptk. 240. §-ának (4) bekezdésével: „Az egyezséggel történő szerződésmódosítás érvényességét nem érinti a feleknek olyan körülményre vonatkozó tévedése, amely közöttük vitás volt, vagy amelyet bizonytalannak tartottak. Ez arra az esetre is áll, ha az egyezés megkötése után előkerült bizonyítékokkal a vitát vagy a bizonytalanságot el lehetett volna hárítani.”

fennállása alatt kifizetett jutalékok az ügynököt kellő mértékben részesítették.¹¹⁷

Különböző eredményre jutunk viszont akkor, ha az ügynök által értékesített márkát a megbízó eladja, ahogy tette ezt a Lonsdale esetben is. A kiegyenlítés feltételei nincsenek meg, kártalanítás fizetésére viszont sor kerülhet. A védelem szintje nem azonos, de ez nem a szabályozás hibája. Az Irányelv csak harmonizálja a nemzeti szabályokat, nem egységesíti. A kereskedelmi ügynöki tevékenység esetén nem is lenne elvárható a minden tagállamban azonos szabályok elfogadása, mert az ügynöki jogviszony erősen kötődik a nemzeti piacok jellegéhez, a gazdasági feltételekhez, piaci viszonyokhoz. Ha pedig már magában a kompenzáció típusában választást engedünk, akkor nyilvánvalóan azt sem lehet elvárni, hogy a kompenzáció összegében egységes zsinórmérték érvényesüljön.

---

¹¹⁷ Főleg, ha arra gondolunk, hogy a jutalék az ügynöknek akkor is jár, ha a szerződést a megbízó a kereskedelmi ügynöki szerződés hatálya alá eső időszakban a közreműködése nélkül, közvetlenül köti meg az érintett földrajzi területhez vagy személyi körhöz tartozó féllel, azaz nem követelmény, hogy a kereskedelmi ügynök a szerződés megkötésének folyamatában részt vegyen. – Lásd a *Georgios Kontogeorgas* és a *Kartonpak AE* közötti ügyben született előzetes döntést, a C-104/95. számú ügyben 1996. december 12-én meghozott ítéletet. EBHT 1996. I. 6643. o.

Felhasznált irodalom:

PAJOR-BYTOMSKI Magdalena: Az önálló kereskedelmi képviselőkről szóló EK-Irányelv és átültetése a magyar jogba. In: Magyar Jog, 2002/3. szám, 136-153. o.

PAJOR-BYTOMSKI Magdalena: A kereskedelmi ügynöki szerződés. KJK-Kerszöv, Budapest, 2003.

PRUGBERGER Tamás: A tartós kényszervállalkozási és megbízási szerződés. In: Cég és Jog, 2003/7-8. szám, 11-13. o.

Giesela RÜHL: Der nachvertragliche Entschädigungsanspruch des Handelsvertreters und seine Berechnung im Vereinigten Königreich. Entscheidung des House of Lords vom 4. Juli 2007. In: Zeitschrift für Europäisches Privatrecht (ZEuP), 2009/1, 187-205. o.

Jeremy SCHOLLES and Severine SAINTIER: Commercial Agents and the Law. Part of Lloyd's Commercial Law Library. Published by Informa UK Ltd. 2005.

Bernd WESTPHAL: Die Handelsvertreterrichtlinie und deren Umsetzung in den Mitgliedstaaten der Europäischen Union. Köln, 1994.